

Секція
«ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ, ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ»
ГОЛОВА СЕКЦІЇ – д.е.н., професор В. В. Дикань

УДК 332

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА
ПІДПРИЄМСТВІ: ВИКЛИКИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ
IMPLEMENTATION OF INFORMATION TECHNOLOGIES IN THE
ENTERPRISE: CHALLENGES AND SOLUTION WAYS

І.Г. Бізюк¹, О.О. Кириченко¹

¹Український державний університет залізничного транспорту (м. Харків)

I.G. Biziuk¹, O.O. Kirichenko¹

¹Ukrainian State University of Railway Transport (Kharkiv)

Зараз інформаційні системи все більше стають інструментом, який не лише підтримує основні бізнес-цілі організації, а й виступає «локомотивом» стратегічного розвитку підприємств. Це пов'язано з тим, що з використанням сучасних інформаційних технологій з'являється можливість прискорення виконання різних бізнес-операцій, надання багатьох послуг у режимі реального часу (онлайн), створення єдиного інформаційного середовища всім бізнес-процесам підприємства [1].

Водночас інформаційні технології, як і будь-який інший елемент інноваційної інфраструктури, здатні як принести ключові переваги діяльності підприємства, так і привести її до глибокої кризи. Результат інноваційної діяльності в галузі інформаційних систем значною мірою залежить від того, наскільки було підготовлено основу для впровадження інформаційних технологій. Таким чином, спочатку необхідно зробити кілька важливих кроків, що дозволяють оцінити, наскільки необхідна підприємству інформаційна система і для вирішення яких цілей вона буде призначена, попередньо оцінити можливі вигоди від впровадження її в діяльність підприємства. Іншим найважливішим завданням є оцінка можливих витрат, які підприємство має понести на придбання системи. При цьому необхідно враховувати, що багато витрат на інформаційну систему є «неявними», «прихованими», що важко піддаються обліку та аналізу [2]. Як правило, керівництво більшості підприємств прагне мінімізації бюджету на інформаційні технології. Це призводить до «перетікання» частини прямих (бюджетованих) витрат до розряду небюджетованих, що призводить до ще більшого ускладнення контролю над витратами, а відповідно, найчастіше до зниження економічної

ефективності від проекту.

Прямими витратами, що виникають під час реалізації ІТ-проекту, є витрати на апаратну складову (обладнання), витрати на придбання чи розробку програмного забезпечення (ПЗ), сума амортизації по апаратній частині та ПЗ, витрати на зарплату персоналу (включаючи управлінські категорії), витрати на відрядження, витрати на навчання персоналу навичкам роботи з відповідними інформаційними системами та технологіями, вартість обслуговування техніки за контрактами, річна вартість корпоративних мереж передачі даних.

Під непрямими витратами (небюджетованими) розуміються витрати, пов'язані з використанням інформаційних технологій, але які не входять до бюджетів підрозділів або слабо ними контролюються. У сфері інформаційних технологій до таких витрат головним чином належать супровід користувачем свого комп'ютера та допомога колегам по роботі (самостійне налагодження помилок, резервне копіювання та відновлення цінної інформації, позапланове навчання у робочий час, програмування додаткових додатків). До непрямих витрат можна віднести наступні категорії витрат - витрати на контроль, відправлення та отримання пошти, телефонні розмови, введення інформації, переклади, втрати від планових та позапланових простоїв, витрати на приміщення, комунальні послуги та підтримку адміністративного та конторського персоналу.

Важливим моментом, який має враховуватися під час реалізації ІТ-проектів, є та обставина, що більшість співробітників проекту мають тимчасовий характер роботи, і, відповідно, витрати на заробітну плату багатьох співробітників є змінними. З одного боку, це дозволяє проводити гнучку зарплатню, виплачуючи заробітну плату у вигляді одноразових платежів. З іншого боку, сторонні виконавці навряд чи виявляться лояльними у разі, якщо відбудуватиметься затримка їхньої заробітної плати. Це істотно знизить репутацію підприємства-замовника як не обов'язкового партнера, і їм надалі значно складніше буде знайти підрядника для виконання необхідних робіт.

Таким чином, для забезпечення ефективного розвитку підприємства потрібно застосовувати методики управління витратами, які є необхідним інструментом планування інвестування в інформаційні системи на підприємстві, оскільки вони спрямовані на отримання інтегрального уявлення про те, якими є реальні витрати, пов'язані з придбанням певних засобів та технологій, а також враховує аспекти їхнього подальшого використання. Застосування, наприклад, моделі ТСО (Total cost of ownership - сукупна вартість володіння) з метою мінімізації сукупної вартості володіння інформаційною системою дозволяє підприємству отримати практичну користь у вигляді кількісних та якісних результатів [3]. По-перше, мінімізація середніх неявних витрат дозволяє скоротити витрати, що тягне за собою збільшення прибутку при збереженні рівня

виторгу. По-друге, робота з мінімізацією неявних витрат дозволяє якісно проводити всі основні HR бізнес-процеси, а найм та звільнення персоналу і т.д.

[1] Каличева Н.Є., Масан В.В. Тупікіна К.О. Підходи забезпечення цифрового розвитку залізничного транспорту. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2022. №1 (30). URL: <https://reicst.com.ua/pmt/article/view/2022-5-04-03/2022-5-04-03>

[2] Бузак Н.І. Бюджетування, облік і контроль затрат на впровадження сучасних інформаційних технологій. *Актуальні проблеми економіки*. 2009. №3 (93). С. 29-32

[3] TCO (Total cost of ownership - сукупна вартість володіння). URL: <https://www.iveco.com/ukraine/services/pages/iveco-customer-services-parts-tco.aspx>

УДК 004.056

НАПРЯМКИ ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ В УКРАЇНІ

DIRECTIONS FOR FURTHER DEVELOPMENT OF ELECTRONIC COMMERCE IN UKRAINE

В.І. Вербицька¹ канд.екон.наук, В.М. Бредіхін² канд.техн.наук

¹Харківський національний автомобільно-дорожній університет (Харків)

²Харківський національний університет міського господарства ім. Бекетова (Харків)

V. Verbytska¹ PhD (Econ.), V. Bredikhin² PhD (Tehn.)

¹Kharkiv National Automobile and Highway University (Kharkiv)

²Kharkiv National University of Municipal Economy named after OM Beketova (Kharkiv)

За даними Statista, війна в Україні зробила колосальний вплив на ринок електронної комерції. В останні роки ринок eCommerce в Україні показував стабільне зростання, але з початком повномасштабного вторгнення обсяги зменшилися майже в 12 разів і склали всього 295,85 млн дол. США [1]. При цьому спад спостерігається у всіх сферах, особливо в сегментах моди, меблів, іграшок та хобі, краси та здоров'я, електроніки.

Проте, як бачимо, прогнози Statista дуже оптимістичні. Очікується, що в 2023 р. обсяги ринку майже досягнуть рівня 2020-го і становитимуть 2671,05 млн доларів. А 2025-го стануть навіть вищими, ніж у довоєнному 2021 р.